

ביאורים

מקורות

שיש חשש שיעקר דין מהתורה לגמרי,
הרי זה חילול ה', ובכה"ג אינו דוחה
פיקו"נ. ולכן החמירו בזה החת"ס
והנו"ב (ה).

חילול ה' אינו נדחה מפני פקו"נ
(ה). יעוי' בד' החזו"א שהובאו בהערה
הקודמת שכ' "דמצינו שחילול השם חמור
מפיקוח נפש", והיינו, דחילול ה' אינו נדחה מפני
פקו"נ, ולדבריו עקירת דין שלם מהתורה הוי

כחילול ה' ואינו נדחה מפני פקו"נ. והנה רבנו החזו"א לא הערה מקורו. ואולי יש להביא מקור
לדבריו שחילול ה' אינו דוחה פקו"נ, דהנה איתא בגיטין (נז:): מעשה בד' מאות ילדים וילדות שנשבו
לקלון, הרגישו בעצמן למה הן מתבקשים, וכו', קפצו כולן ונפלו לתוך הים. ועליהם הכתוב אומר:
כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחיה. והקשו גדולי הפוסקים דאיך היה מותר להם לאבד
עצמם לדעת. ובפרט דהילדות המה קרקע עולם. והאריכו בזה בתירוצים. וע"ש בתוס' (ד"ה קפצו).
ובשו"ת חיים שאל (סי' מז). ובשו"ת זרע אמת (סי' קמב). ובס' יד המלך (פ"ה מיסוה"ת ה"א).
ובשו"ת יבי"א ח"ב (יו"ד סי' כד). והדברים ארוכים בד' האחרונים. ובתשו' אגרות משה החדש יו"ד
ח"ה (סי' כ'), לא נח"ל בתירוצי האחרונים, והניח קושיא זו בצ"ע.

וכמדומה דלד' החזו"א י"ל, דשאני התם שהיה הדבר בפרסום רב, והוי חילול ה' גדול שארבע מאות
ילדים וילדות יעברו על עבירה חמורה בפרהסיא, ובכה"ג מותר למסור נפשו במקום חילול ה'.

ואולי יש להביא ראיה לד' מרן החזו"א, דהנה בפסחים (נג:): מה ראו חנניה מישאל ועזריה שמסרו
עצמן על קדוה"ש לכבשן האש, נשאו ק"ו בעצמן מצפרדעים, ומה צפרדעים שאין מצווין על קדוה"ש
כתיב בהו ובאו ועלו בביתך ובתנורידך ובמשארותיך. אימתי משארות מצויות אצל תנור הוי אומר
בשעה שהתנור חם, אנו שמצווין על קדוה"ש, עאכו"כ. והק' הראשונים, דהא בפרהסיא לכו"ע יתרג
וא"י, ומה הוצרכו לק"ו. ובתוס' שם כ' בשם ר"ת, שלא ע"ז היתה אלא אנדרטא, ע"ש. ובשיטמ"ק
כתובות (לג:): הוסיף בשם הרמב"ן, וז"ל: ומשו"ה נשאו ק"ו בעצמן מצפרדעים כו', לומר לך דהא
קדושת ה' בלחוד הוא דמטעו בה אנשי, וכע"ז דמיא להו, ולקדש את ה' בפני עם הארץ עשו כן.
עכ"ל. ולכא' ביאור דבריו, דאף שלא היה זה ע"ז, מ"מ מחשש שמא עמי הארץ יטעו אחרי
האנדרטא, מסרו נפשם למיתה, וקידשו חמ"ו שם ה' בפרהסיא. ועיקר חששם היה, דאם ההמון
יראו שחמ"ו עובדים ע"ז יטעו אחריהם, ונמצא שם שמים מתחלל, ומסרו נפשם משום חילול ה',
ולא רק בשביל מצות קידוש ה'. וע"ע בחי' ר' דוד בונפיד פסחים שם.

ועוד י"ל מקור לדין זה דפקו"נ אינו דוחה חילול ה', דהנה יעוי' בס' בית הלוי (פ' וישב פרק לז)
שכ' לבאר טעם הדבר שנצטער יעקב אבינו על יוסף כ"כ הרבה שנים, דהענין הוא, דעיקר צערו
היה על שחסר לו מנין י"ב שבטים, דמנין זה הוא עיקר היסוד מכלליות האומה הישראלית, וכמבואר
במדרש רבה פרשת ויצא (סח יא): נמל יעקב י"ב אבנים, אמר, גזר הקב"ה שהוא מעמיד י"ב
שבטים, אברהם לא העמידן, יצחק לא העמידן, אם מתאחות י"ב אבנים זו לזו יודע אני שאני
מעמיד י"ב שבטים. ע"ש. וזה היה כל תשוקתו ויגיעתו כל חייו לבנות את בית ישראל, ועבור זה
עבד בבית לכן עשרים שנה, וכל הצער שסבל מעשו היה רק עבור שיזכה בברכות אברהם ובא"י